Psikoloji Bilimini Tanıyalım — Deneme

Akıllı Soru · 05.11.2026 · 10 soru

“Psyche” ve “logos” sözcüklerinin birleşiminden oluşan bu alan, insan ve hayvanların tepkilerini bilimsel yollarla ele alır. Araştırmacı, tek bir kişinin yaşantısını aktarmakla yetinmez; farklı durumlarda yinelenen düzenlilikleri arar. Bu nedenle elde edilen bulguların daha geniş bir açıklama çerçevesine taşınması önem kazanır.

1. Bu parçadan psikolojinin bilimsel niteliğiyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Psikoloji, yalnızca insan yaşantılarını betimlemeyi amaçlar.

B) Psikoloji, davranışları önceden kestirmeyi temel ve tek amacı sayar.

C) Psikoloji, bilimsel açıklamalara ulaşmadan önce gündelik kanaatleri temel alır.

D) Psikoloji, doğrudan gözlenemeyen süreçleri doğrudan gözlem yoluyla inceler.

E) Psikoloji, tekil yaşantıları aşarak genel yasalara ulaşmayı hedefler.

“Psyche” ve “logos” sözcüklerinden oluşan psikoloji adı, insan ve hayvanlarla ilgili incelemeleri ifade eder. Bu incelemelerde araştırmacının dışarıdan kaydedebildiği ve sayısal olarak belirleyebildiği tepkiler önemli bir yer tutar. Zihinde gerçekleşen, ancak doğrudan kayda geçirilemeyen süreçler ise bu tepkilerden ayrılır.

2. Bu parçaya göre psikolojide doğrudan incelenebilen olgular aşağıdakilerden hangisiyle adlandırılır?

A) Zihinsel süreç

B) Davranış

C) Tutum

D) Kanaat

E) Yorum

“Psyche” ve “logos” sözcüklerinden türeyen bu bilim alanı, canlıların tepkilerini incelerken kontrollü sınamalardan ve sistemli izlemelerden yararlanır. Araştırmacı, yalnızca doğrudan kaydedilebilen dışa vurumlarla sınırlı kalmaz; doğrudan kayda geçirilemeyen süreçleri de dolaylı ölçümler aracılığıyla ele alır. Böylece tek tek olayların betimlenmesinden daha kapsamlı açıklamalara yönelir.

3. Bu parçaya göre psikolojinin araştırma yöntemi ve amacı birlikte düşünüldüğünde aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Psikoloji, insan ve hayvan davranışlarını incelemek yerine zihinsel süreçleri genel yasalara dönüştürmeyi amaçlar.

B) Psikoloji, deney ve gözlem yerine yalnızca dolaylı ölçümlerle insan davranışlarını açıklamayı amaçlar.

C) Psikoloji, deney ve gözlem yoluyla tek tek olayları betimlemekle yetinerek genel yasalara ulaşmayı amaçlamaz.

D) Psikoloji, yalnızca doğrudan gözlenebilen insan davranışlarını inceleyerek genel yasalara ulaşmayı amaçlar.

E) Psikoloji, deney ve gözlemle insan ve hayvan davranışlarını inceleyerek genel yasalara ulaşmayı amaçlar.

Bir öğrencinin problem çözme süresi ölçülebilir; ancak çözüm sırasında kurduğu düşünce doğrudan izlenemez. Araştırmacı, bu iç etkinliği sorulara verilen yanıtlar ve tamamlanan görevler üzerinden değerlendirebilir. “Organizma”nın dışa yansıyan etkinlikleriyle iç yaşantısının aynı yöntemle ele alınmaması, iki inceleme alanı arasındaki ayrımı gösterir.

4. Bu parçadaki ayrım dikkate alındığında aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Davranışlar doğrudan gözlenemediği için dolaylı olarak ölçülür.

B) Zihinsel süreçler yalnızca doğrudan gözlem yoluyla açıklanabilir.

C) Zihinsel süreçler dolaylı ölçme yoluyla incelenebilir.

D) İç yaşantılar ölçülemediğinden bilimsel incelemenin dışında tutulur.

E) Dışa yansıyan etkinlikler, zihinsel süreçlerle aynı anlama gelir.

“İnsan ve hayvan” ifadelerinin birlikte kullanılması, inceleme alanının yalnızca insan topluluklarıyla sınırlı olmadığını gösterir. Bu alan, canlıların etkinliklerini bilimsel metotla ele alır ve bunlar arasındaki düzenliliklerden genel sonuçlara ulaşmaya çalışır. Dolayısıyla burada söz konusu olan, toplumsal kurumları tek başına inceleyen bir disiplin değildir.

5. Bu parçaya göre sözü edilen bilim dalının temel yönelimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) İnsan düşüncesinin dilsel kökenini araştırmak

B) Ruhsal hastalıkların klinik tedavisini yürütmek

C) Toplumsal kurumların tarihsel gelişimini açıklamak

D) Bireysel kanaatleri toplumsal değerlere dönüştürmek

E) İnsan ve hayvan davranışlarından genel yasalar çıkarmak

“Ruh” ve “bilgi” karşılıklarının bir araya gelmesiyle oluşan bir bilim adı, insanın iç dünyasını konu alan eski bir adlandırma geleneğini taşır. Bu iki karşılık, söz konusu terimin hangi dillerden gelen parçalarla kurulduğunu anlamayı sağlar. Böylece terimin kökeni açıklanabilir.

6. Bu parçaya göre söz konusu bilim adının oluşumunda kullanılan iki kelime aşağıdakilerden hangisidir?

A) pathos + tekhne

B) psyche + logos

C) sophia + polis

D) ethos + logos

E) physis + nomos

Bir araştırmacı, öğrencilerin problem çözme görevlerindeki yanıtlarından onların doğrudan izlenemeyen düşünme etkinlikleri hakkında sonuç çıkarır. Aynı araştırma, elde edilen sonuçların ilerideki davranışları önceden kestirmede kullanılabileceğini de varsayar. “Organizma”nın dışa yansıyan tepkileri ile iç süreçleri bu nedenle aynı kavram altında toplanmaz.

7. Bu parçadan psikolojinin inceleme alanı ve amaçlarıyla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Gelecekteki davranışlar doğrudan gözlenemeyen süreçlerle özdeş kabul edilir.

B) Dolaylı ölçüm kullanıldığı için davranışların önceden kestirilmesi mümkün değildir.

C) Dolaylı ölçülen süreçlerden gelecekteki davranışlara ilişkin öngörü kurulabilir.

D) Davranışları açıklamak için yalnızca iç yaşantıların incelenmesi yeterlidir.

E) Önceden kestirme amacı, zihinsel süreçlerin doğrudan gözlenmesini gerektirir.

Bir araştırma, “insan ve hayvan” etkinliklerinden düzenli sonuçlar çıkarmaya çalışırken yalnızca mevcut durumu betimlemekle yetinmez. Elde edilen bilgiler, daha sonra ortaya çıkabilecek tepkiler hakkında öngörüde bulunmak için de kullanılabilir. Bu kullanım, araştırmanın açıklama işlevinden farklı bir yönünü gösterir.

8. Bu parçaya göre psikolojinin sözü edilen farklı yönü aşağıdakilerden hangisidir?

A) İnsan davranışlarını açıklama

B) İnsan davranışlarını sınıflandırma

C) İnsan davranışlarını tanımlama

D) İnsan davranışlarını anlama

E) İnsan davranışlarını önceden kestirme

Bir öğrencinin dışarıdan görülen el kaldırma eylemi ile karar verirken yaşadığı düşünme etkinliği aynı nitelikte değildir. İlk etkinlik doğrudan izlenip ölçülebilirken ikincisi ancak verilen yanıtlar ve görev sonuçları aracılığıyla değerlendirilebilir. “Organizmanın” etkinliklerini sınıflandırırken bu gözlenebilirlik farkı dikkate alınır.

9. Bu parçaya göre aşağıdaki yargılardan hangisi doğrudur?

A) Davranışlar yalnızca bireyin iç yaşantılarından oluşur.

B) Davranışlar doğrudan, zihinsel süreçler dolaylı olarak incelenir.

C) Davranışlar ve zihinsel süreçler aynı biçimde doğrudan ölçülür.

D) Zihinsel süreçler gözlenemediği için ölçülebilir değildir.

E) Davranışlar dolaylı, zihinsel süreçler doğrudan olarak incelenir.

Psikoloji araştırmalarında bir etkinliğin değerlendirilmesi, kişisel kanaat yerine sistemli incelemeyi gerektirir. Araştırmacı, organizmanın dışarıdan fark edilebilen etkinliklerinin yanı sıra doğrudan gözlenemeyen süreçleri de dolaylı ölçümlerle ele alır. Bulguların tek bir olayı açıklamakla sınırlı kalmayıp daha geniş düzenliliklere ulaşması beklenir. Bu yaklaşım, “deney ve gözlem” ifadesiyle özetlenen araştırma temeliyle birlikte düşünülmelidir.

10. Bu parçadan psikolojiyle ilgili ulaşılabilecek yargı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Psikoloji, kişisel kanaatleri deneysel bulguların yerine koyar.

B) Psikoloji, davranışları açıklamaktan çok onları adlandırmayı amaçlar.

C) Psikoloji, yalnız doğrudan gözlenebilen etkinlikleri konu edinir.

D) Psikoloji, davranış ve zihinsel süreçleri bilimsel incelemeyle genel yasalara bağlamayı amaçlayan bilim dalıdır.

E) Psikoloji, zihinsel süreçleri ancak doğrudan gözlem yoluyla ölçer.

Cevap Anahtarı

1. E	2. B	3. E	4. C	5. E
6. B	7. C	8. E	9. B	10. D

Çözümler

1. E, tekil yaşantılardan daha geniş düzenliliklere geçişi ve genel yasalara ulaşma hedefini birlikte karşılar. A insan ve hayvan kapsamını daraltır; C bilimsel yöntemin yerine kanaati koyar; D dolaylı incelenen süreçleri doğrudan gözlemle karıştırır; B amaçlardan birini tek amaç hâline getirir.

2. B, dışarıdan kaydedilebilen ve sayısal olarak belirlenebilen etkinlikleri ifade eder. A doğrudan gözlenemeyen süreçleri, C ise kaynakta davranışla karıştırılabilir bir kavramı belirtir; E ve D psikolojinin araştırma temeli olarak verilen kavramlar değildir.

3. E, iki araştırma yolunu, insan ve hayvan davranışlarını ve genel yasalara ulaşma amacını birlikte kapsar. D dolaylı incelemeyi dışarıda bırakır; B yöntemlerden birini gereksiz biçimde eler; A davranış incelemesini zihinsel süreçlerle değiştirir; C parçadaki genelleme amacını tersine çevirir.

4. Parçada düşünmenin doğrudan izlenemediği, fakat yanıtlar ve görevler üzerinden değerlendirilebildiği belirtilmektedir. Bu, zihinsel süreçlerin dolaylı ölçülebilmesini gösterir. Davranışların doğrudan gözlenemediğini söylemek ise verilen ayrımı tersine çevirmektedir.

5. Parça, insan ve hayvan etkinliklerinin bilimsel yöntemle incelenerek genel sonuçlara ulaşıldığını anlatır. Bu yönelim psikolojinin temel amacıdır. Klinik tedavi ise psikolojinin burada belirtilen genel bilimsel amacının yerine geçmez.

6. Parçada “ruh” ve “bilgi” anlamlarının birleştiği belirtilmiştir. Bu anlamları karşılayan iki kelime psyche ve logos olduğundan doğru birleşim budur.

7. Parça, doğrudan izlenemeyen düşünme etkinliklerinin yanıtlar üzerinden ölçüldüğünü ve bu sonuçların gelecekteki davranışları kestirmede kullanılabildiğini belirtir. Dolayısıyla dolaylı ölçüm ile öngörü arasında kurulabilen ilişki doğrudur. Doğrudan gözlem zorunluluğu ise parçadaki dolaylı ölçme vurgusuyla çelişir.

8. Parçada mevcut davranışları betimlemenin ötesinde, ileride ortaya çıkabilecek tepkiler hakkında öngörü kurmaktan söz edilir. Bu, psikolojinin insan davranışlarını önceden kestirme amacına karşılık gelir; açıklama ise farklı bir amaçtır.

9. Parçada el kaldırma gibi dışa yansıyan etkinliklerin doğrudan ölçülebildiği, düşünme etkinliğinin ise yanıtlar ve görevler aracılığıyla dolaylı değerlendirildiği belirtilir. Bu ayrım, davranış ile zihinsel süreçlerin incelenme biçimlerinin farklı olduğunu gösterir. Zihinsel süreçlerin ölçülemez olduğu iddiası, dolaylı ölçme olanağını göz ardı eder.

10. D, davranış ve zihinsel süreçlerin bilimsel yöntemle incelenmesini genel yasalara ulaşma amacıyla birleştirir. C ve E, doğrudan gözlem sınırını aşan zihinsel süreçlerin dolaylı ölçülebilmesini göz ardı eder. A araştırma temelini tersine çevirir; B ise açıklama amacını adlandırmayla sınırlar.